

MINORITETSBØRNENE ER VOKSET OP OG ER BLEVET SKOLEFORÆLDRE

- HVILKEN BETYDNING HAR DERES ERFARINGER FOR DEN
NÆSTE GENERATION?

- KONFERENCE "FLERSPROGEDE BØRN OG UNGES SPROG OG LÆRING"

LAURA GILLIAM, LEKTOR, P.H.D.
DPU, AARHUS UNIVERSITET

DEN NYE "TREDJE GENERATION"

- I 2017 – "tredje generation" blev introduceret som ny kategori i integrationsdebatten.
- Børn, hvis forældre er født (eller ankommet før skolealderen) og opvokset i Danmark.
- Børnene klarede sig mod forventning ikke bedre end "anden generation" ved folkeskolens afgangsprøve.
- Stort politisk postyr – "integrationen er fejlet!"
- Flere problemer ved undersøgelsen – meget lille gruppe er blevet 16 år, har unge forældre, ikke sammenlignelige kategorier, børn med en majoritetsdansk forældre ikke med.

NY GENERATION AF MINORITETSDANSKE BØRN

- En stadig lille, men hurtigt voksende gruppe af minoritetsdanske børn, der vokser op i Danmark.
- I 2021: **31.308 børn** – 63 % under 10 år (under 10 % har såkaldt “vestlige” forældre). Vokser hurtigt – tredoblet på ti år. **Vil ottedobles inden 2060.**
- Allerede en superdivers gruppe (Vertovec 2007) vil blot øges - udfordrer forforståelser, omkring minoritetsbørn i fht. baggrund, sprog og erfaringer
 - ”Deres forældre taler ikke (godt) dansk, kender ikke den dansk skole og det danske samfund, kan ikke hjælpe deres børn, er primært formet af en ”anden kultur”.”
- Har betydning for undervisning og offentlig diskurs.

NY GENERATION AF MINORITETSDANSKE FORÆLDRE

- Samtidigt en ny generation af minoritetsdanske forældre – født, opvokset og gået i skole i Danmark.
- Kun 13 % af efterkommere (andengeneration) var over 30 år i 2020 - vil vokse eksponentielt de kommende år.
- Skaber en ny familiefikuration – en **anden-tredje generationsfamilie** - anderledes end første-anden generationsfamilien.
- Forældrene: indgående personligt kendskab til den danske skole, er formet af deres skolegang og liv i Danmark – har andre forudsætninger for at guide og manøvrere i fht. deres børns skolegang.
- Børnene: deres situation er markant forskellig fra deres forældre pga. deres forældres opvækst i DK. Stor afstand til deres bedsteforældres migration til Danmark

MIN TIDLIGERE FORSKNING

En interessant gruppe for mig:

- Har forsket i primært andengenerations minoritetsdanske børn siden 2002 – nu er de selv blevet forældre. Studier af
 - Minoritetsdanske børns identitetserfaringer i skolen
 - Ballade og ballademageridentiteter
 - Muslimske identiteter og fællesskaber
 - Skolens nationale forankring og integrationsprojekt
 - Skolen som civiliserende institution
 - Minoritetsdanske drenges oplevelser af forskelsbehandling, ect.
- Hvad betyder deres erfaringer med skolen og med at være minoritet i det danske samfund, for deres opdragelsespraksisser og skolestrategier i fht. deres egne børn?

I DAG

- Hvad kendetegner disse nye minoritetsdanske forældre? Hvordan er de anderledes end deres forældres generation?
- Hvad kan denne nye generation minoritetsdanske forældre lære os om den nye generation af børn og forældre, som der vil komme stadig flere af i skolerne?

Til overvejelse:

- Hvad vil tilstedeværelsen af minoritetsdanske børn og forældre, der er så langt fra migrationen og er formet af det danske samfund, betyde for
 - Minoritetsdanske børns position i skolen
 - For hvordan man forholder sig til danskhed og til minoriteter i det danske samfund og skole?

GENERATIONSBEGREBET

- Et potentielt problematisk politisk begreb. Indbyggede assimilationsforventninger. Fastholdelse i den "ikke-danske" kategori.
- Etisk problematisk at bruge som analytisk begreb?
- Dog potentielt store kvalitative forskelle på erfaringer, identifikation, vilkår og muligheder ml. første, anden og tredje generation. Vigtigt at forstå disse dynamikker.
- Samtidigt risiko for, at man fastholder minoriteter i en essensialiseret, ofte racialiseret kategori, hvor etnisk baggrund er alt - og erfaringer/livssituation ikke anses for vigtige. Vigtigt for vores informanter...
- I mit projekt bruger jeg "første, anden, tredje generations minoritetsdanskere": minoriserede borgere i Danmark, som er en, to, tre generationer fra indvandringen.

PROJEKTET

”The new ”third generation”. School strategies in a generational perspective”.

- To delprojekter – om andengenerationsforældre og tredjegerationsbørn (ph.d. Steffen Bering Kristensen)
- Indtil nu 20 forældre - feltarbejde i sociale boligområder i København og på Vestegnen, besøg i hjem, fokus på boligsociale aktiviteter for forældre og familier, mødreklubber, ect. Snowballing for at finde forældre med forskellige socioøkonomiske forhold.
- Livshistorie-interviews mest i eget hjem, om forældres migrationshistorie, egne oplevelser af skolegang og overvejelser og praksisser omkring deres børn.

DELTAGERE

- Forældrenes forældre - gæstearbejdere fra Tyrkiet, Pakistan, Marokko, Makedonien, Syrien eller flygtninge fra Somalia, Vietnam, Libanon og Afghanistan.
- 9 fædre, 11 mødre. 16 var 2. generation - født i Danmark eller under 6 år. Fire forældre var 1 ½ generation, ml. 6-12 år, da de ankom til Danmark.
- Ægtefælle både anden og første generation.
- Divers gruppe i forhold til uddannelse og job: Arbejdsløse, kortuddannede til lange videregående uddannelser. Sosumedhjælpere, tandlægeassistent, tolk, pædagoger, farmaceut, sociolog, selvstændig med eget firma.
- Mellem 28 og 44 år - født ml. 1975 og 1991 - skolestart ml. 1981-1997 - den yngste deltager forlod 9. klasse i 2007.
- Vokset op i meget forskellige dele af Danmark – urbant/ruralt, minoritet/større minoritet.

FORSKEL FRA BØRN TIL FORÆLDRE

- **Andengenerationsforældrene i mit studie identificerer sig som *danske*** - om end i deres egen form, formet af deres migrationshistorie, familie og transnationale relationer.
- I modsætning til børnene i mine studier, der voksede op i 00erne
- Identificerede sig generelt med deres forældres etniske baggrund – *jeg er tyrker, pakistaner, marokkaner, ect* - og som ikke-danske. At være *dansk* kræver, at man har *danske* forældre, er hvid, kristen og taler standard dansk.
- Identificerede sig med pan-etniske fællesskaber af *indvandrere* og *muslimer*.
- I modsætning til studier fra 1990'erne børn, der identificerer sig som *halvt danske*, såsom *halv tyrkisk-halv dansk* og bruger bindestregsidentiteter - *pakistansk-dansk* (Kofoed 1994, Mørck 1998).

VITTERLIGT DANSK

- **Esra (44 år tyrkisk/syrisk baggrund):** Jeg er dansker med stort D. (...) Hvis nogle spørger mig, så siger jeg, at jeg er dansker med tyrkiske rødder.
- **Saida (32 år marokkansk baggrund):** Ja, men jeg har jo altid følt, i en meget stor del af min barndom og min ungdom følt, at jeg var 100 % dansk, jeg har aldrig set, aldrig syntes at jeg var marokkaner eller fordi det føler jeg mig jo heller ikke. Så jeg ved godt, at jeg er anderledes, at der er en anderledes kultur ind over mig, at jeg ser anderledes ud og har et anderledes navn, men jeg føler mig vitterligt dansk.
- **Amira (40 år, marokkansk baggrund):** Så det her med, at man er muslim, er jo ikke nødvendigvis noget som er uforeneligt med at være dansk, ikke altså? Det er bare en anden måde at være dansk på, ikke altså? Ja vi spiser ikke svinekød. Ja vi drikker ikke alkohol. Vi tror på det og det, men hvad, men vi er stadig danskere, fordi vi er formet af Danmark, ikke? Af vores oplevelse i det her land.

Ofte en oplevelse de får i forbindelse med besøg i forældres første land:

Ismet (43 år, tyrkisk baggrund): Fordi vi synes nogle af de ting, de (hans familie i Tyrkiet) gør, det er sådan nogle mærkelige ting. Og så synes vi vores..., det vi gør, det er meget rigtigt. (...) Og det er ligesom der, hvor jeg tænker, jeg er ikke tyrker. Jeg er fandeme dansk.

Amira om besøg i Marokko som barn: Det var først der man blev klar over, at nå ja den følelse jeg har, når jeg er i Marokko, hvor jeg ikke føler mig som en marokkaner, det er jo fordi jeg faktisk ikke er marokkaner, i den forstand. Jeg er faktisk dansker, fordi jeg har, mine oplevelser er alle sammen er formet i en helt anden kontekst, end i Marokko. De er formet i Danmark.

Laura: Hvad mente du med, at du var "mere dansk", da du var i Somalia?

Faiza (36 år, somalisk baggrund): Jeg var anderledes. Det kan jeg selv mærke. Den måde, de opfører sig. Og den måde, jeg opfører mig. (...) Jo, jeg følte mig mere dansk. Jeg ved ikke, jeg opfattede mig ligesom mere dansk, fordi samfundet her har måske taget mig.

SUBSTANTIETLT DANSKE

- En oplevelse af at være substantielt dansk, af at være formet af noget andet – kalder det ”det danske samfund”, men ikke blot ‘majoritetskulturen’.
- Til forskel fra mine børneinformanters oplevelse af den danske identitet som nominel og afhængig af kriterier som slægt, hudfarve og religion.
- Samtidig oplevelse af **særegenhed**, som de deler med andre fra anden generation
 - Dels skabt gennem disidentifikation til majoritetsdanskere, den ‘gamle’ førstegeneration og den ‘nye’ førstegeneration - nytilkomne – new be’s. De **etablerede** overfor de nye.
- Frustration over at folk, pædagoger, lærere forveksler dem med forældre fra første generation - forventer, at de ikke kender sproget, skolen, samfundet.
 - **Jeg er født her – I skal ikke behandle mig som fremmed.**

EN UDFORDRET IDENTITET

- Jeg er fandme dansk, jeg er sgu også dansk - assertiv tilgang, som afspejler at deres danskhed er udfordret og skal forsvares.
- Tre grupper, der hver især har deres holdning til deres danske identitet og 'kulturelle ansvar' som forældre:
 - Majoritetsdanskerne (*du bør være dansk, du er ikke dansk*)
 - Den transnationale familie (*du er blevet dansk, det bør du ikke være*)
 - Minoritetsdanskerne (*du tror du er dansk, det er du ikke og det bør du ikke være*)

DEN TRANSNATIONALE FAMILIE

Salim: Jeg tror jeg blev, på sådan et meget tidligt plan, bevidst om det her med dansk, at jeg var dansk. Fordi at jeg fik det at vide mange gange fra min familie, når jeg var i Marokko. Måske fordi jeg var helt blond og... Men også fordi jeg var altså, jeg tror jeg var meget knyttet til min far, og det tror jeg måske mange har associeret med at du ved marokkanske børn, de er sådan lidt mere robuste, eller de kan... Og jeg var sådan hele tiden far, far, du ved og det er der jo mange grunde, gode grunde til sikkert (...)

L: Så det har de set som en lidt dansk ting, at du er det?

Salim: Jeg fik at vide mange gange, at de sagde bare sådan han er 'danmarki'.

MINORITETSDANSKERNE

Nur: (de andre piger i klassen sagde til hende): Nej Nur. Du er fra Somalia, du er bare en (n-ord), så slap dog af (Nur griner). Og det... det smittede mig virkelig sådan. Men det er vi ikke. Hvor de sagde, men Nur: vi forstår ikke hvad du... Du kan ikke spille dansk. Du er ikke dansker, og de vil ikke have du bliver dansker

MAJORITETSDANSKERNE

Nur: Jeg kan huske jeg kom op og slås i 8. klasse med en pige fra min parallelklasse, for hun sagde: Ved I hvad I (n-ord) og I arabere, I kan godt smutte hjem, I hører ikke til i Danmark. Og jeg blev sådan, jeg prøver sådan: Ej hold din kæft og sådan. Men det tror... Det satte sig fast på mig og sagde, ved du hvad, jeg er dansker ligesom dig. Det kan godt være jeg ikke har lyst hår. Det kan godt være jeg ikke er lys, men jeg er dansk. Og så næste dag, så ventede jeg på hende i skolen, så sagde jeg prøv lige at høre, så skal jeg lige vise dig hvem, altså hvem der er dansker lige her, kom her hen (hun ler).

JEG FÅR IKKE LOV TIL AT VÆRE DANSK

Saida: (Min psykolog spurgte), føler du dig hjemme i Marokko? Næh, det gør jeg ikke, altså jeg taler ikke sproget flydende, jeg taler det så jeg kan kommunikere, men jeg er jo også mentalt anderledes. Jeg er mest dansk, men jeg får jo ikke lov til at være det. (...) Der er den følelse af at man ikke, altså når man bliver mødt med den her slags ydre påvirkninger ... Det kan være alt, om du giver hånden eller at få at vide at dine børn er (marokkanske), eller dine napoleonshatte er godt nok danske og så videre, ikke? Så føler man, så er det bare, så tror jeg bare, jeg mister ligesom, at ens følelse omkring det at være dansk, den, den bliver bare, den bliver forskudt på en eller anden måde, altså den .. Selvom man siger til sig selv at man er dansk, så får man lige pludselig at vide fra danskerne, at man ikke er det alligevel, sådan mellem linjerne.

MISINTERPELLATION

- En oplevelse af "Misinterpellation" (Hage 2008) - af at være skubbet ud af/udelukket fra en kategori, som du ellers troede, du tilhørte.
- Ghassan Hage: Hyppig oplevelse blandt andengenerationsminoriteter og især dem, der oplever at de lever op til alle integrationskrav. Forventningen om at høre til og være inkluderet, gør oplevelse af eksklusion stærkere.
- Forældrene taler ofte om dette i forbindelse med oplevelser i skolen og i mødet med myndigheder (ofte omkring sprogtests)
 - Forventning om, at de ikke kan tale dansk, at deres børn er dårlige til dansk, at de ikke kender skolesystemet og uddannelsessystemet, mødes som "ikke-danske".

Saida: Man føler jo faktisk, at man skal forsvare hele tiden, at man er en del af det danske folk. Altså man leder altid efter den der adgangsbillet, som ikke er der.

DEN MUR DER, DEN BLIVER FAKTISK STOR

Amira: Men jeg havde ligesom pasning derhjemme, i stedet for at sætte hende i vuggestue. Så da hun blev tre år, skulle hun sprogscreenes, eller hvad det hedder. Hun skulle i hvert fald testes sprogligt, for at se om hun var alderssvarende. Så kom de så herop (i deres lejlighed), og så havde de taget en tolk med!

Laura: Okay?

Amira: Det var lidt pinligt. De havde bare gået ud fra, at jeg ikke kunne dansk. Altså jeg synes det var sådan lidt cringe, at jeg sådan... Jeg blev også fornærmet, ærligt talt.

Saida: Altså jeg ser anderledes ud og jeg har et anderledes navn, men jeg føler mit vitterligt dansk. Men så er der de her ting, de her elementer der går ind og forstyrrer, og så, så bliver man i tvivl, så det bare sådan: Nå okay, men så I ser mig egentlig ikke som en af jer alligevel? Så ja jeg syntes, at den der mur der, den bliver, den bliver faktisk, den, den bliver stor.

PIONERER

- Forældrene er pionerer – blandt de første ”dansk-fødte” minoritetsdanske forældre, som pædagoger og lærere møder ...
- Tidligere typiske hvide minoriteter i anden generation blev mødt som ”danskere”
- Pga. racialisering holdes den nye anden generation i ’indvandrer-kategorien’.

- Konsekvens – støtter og rådgiver deres børn i forhold, hvordan de skal håndtere udfordringer af deres ’danskhed’ eller tilhørsforhold til Danmark.

DU ER LIGESÅ MEGET DANSKER SOM EMILIE

Nur: De (nogle andre minoritetspiger i klassen) sagde til hende (datter): Neda, du er ikke dansker. Så sagde hun: Jo jeg er dansker. Så sagde hun (pigen): Men det er du ikke, for du er fra Somalia, og din mor og far er fra Somalia. Så du er ikke dansker. Og der kom hun hjem, fordi hun... Jeg plejer altid at sige: Du er lige så meget som dansker som Emilie (ler). Det er hendes veninde, der hedder det. Så plejer hun at sige: Jamen mor, dem fra klassen, de mener, at hvis forældrene er fra Somalia, så kan man ikke blive dansker, selvom man er født her. (..) Så kan man ikke bliver dansker, for så er man jo, en del er somalisk. Så sagde jeg prøv lige at høre: (...) Du blev født her, opvokset, gået i vuggestue, børnehaven, det hele, du er en dansker. (...) Jeg har stadig noget somalisk inde i mig. Og så har jeg også noget, øh dansk og somalisk inde i mig, men du er dansker. Det eneste, der er forskel, som de måske mener, at du ikke er dansker, er hudfarven. Vi er selvfølgelig mørkere, og selvfølgelig har vi noget andet kultur, og så har vi en religion. Det er det der skiller jer ad, men ellers er der ikke noget.

FORSKELLIGE MÅDER AT VÆRE DANSK

Amira: Jeg kan mærke, at det fylder meget at tale med børnene om, hvordan de passer ind i den her sammenhæng her i Danmark, som minoritetsbørn, fordi det er de jo trods alt, selvom det er tredje generation. Så de har anderledes navne, de har en anden tro end majoriteten, de...

Salim: De har også sådan kulturelt en anderledes ... Selvom det er sådan en sammensat ting, ikke. Fordi vi har jo meget dansk kultur, men vi har også dele af vores kultur, som er præget af vores forældres baggrund og så videre.

Amira: Ja. Men pointen i det er netop, at det ikke er noget de skal være bange for, altså. Og hvad så, hvis man ikke ligner majoriteten, eller...

Laura: Ja. Så det er det, I siger til dem? At ...

Amira: Ja. Men det vi deler med majoriteten er jo meget større. Og jeg tror lige meget... Majoriteten er jo heller ikke en homogen gruppe. Der er jo også vidt forskellige måder at være dansk på blandt majoriteten.

FORÆLDRESKAB SOM DANSKHED

- Oplevelsen af at være 'mere dansk' beskrives ofte som relateret til, hvordan de var som børn – mere bramfrie, mindre høflige, mere ærlige, knyttede til forældre.
- Og hvordan de er som forældre - hvordan deres relationer til deres børn, hvordan de opdrager dem og forholder sig til deres skolegang.

Esra: Altså jeg er så dansk så, altså jeg er sikker på, at der ikke ville være en forskel på dig og mig, hvis du forstår, hvad jeg mener. Vores hud, min hudfarve og min hårfarve måske, men det er også det eneste. Og mine børn, de er opdraget så frit, og med hvad det hedder det, at man har kunnet stole på folk og alt det her ikke, altså og med "lær dig selv at kende" og alt det her.

BRUD MED FORÆLDRES PRAKSIS

- De fleste omtaler deres egne forældre med omsorg og forståelse, men oplever store forskelle i forældrepraksisser - fokus på åbenhed og engagement i børnenes trivsel, relationer og skolegang.
- Forklarer det med anden tilgang til børnene og større kendskab til det danske samfund:

Hina (41 år, pakistansk baggrund): Jeg tror måske på en eller anden måde har jeg været på forkant med, jeg ved hvad skal sådan (...). Jeg har været med til forældremøder, og det har min mand også. Mine forældre har jo aldrig været med til vores forældremøder. Vi tager mere del i skolens liv. Det har mine forældre jo heller ikke gjort. Altså prøver at skabe de der relationer i starten med forældre og børn, ikke. Det har mine forældre jo heller ikke gjort. (Vi) har også kunnet snakke med lærerne meget mere opsøgende i starten. Man gør jo rigtig meget. Så alt det har jeg jo kunnet bedre. Der har mine forudsætninger jo været bedre end mine forældres. Og jeg har jo på en eller anden måde kendt skolen, systemet bedre end mine forældre.

VI ER MEGET MERE INDE OVER BØRNENE

Ismet: De spurgte altid, har du lavet lektier? Ja, jeg har lavet dem over i skolen. Så... de gjorde, hvad de kunne (...). Vi er meget mere inde over børnene. Både på samtaler med lærerne og snakker med børnene, og bruger tid med børnene. Og fortæller og forklarer. Og prøver at guide eller navigere dem gennem livet. Give dem gode råd. Det er jo stadig dem selv, der skal bestemme. Så prøver jeg at fortælle børn, vi kan ikke alle sammen være læge. Hvis du ikke kan blive læge, så prøver du noget andet. Prøv noget, der interesserer dig. Altså vi prøver hele tiden at guide børnene. For os om du bliver læge eller du bliver en fra sundhedspersonale eller hjemmehjælper, det betyder ikke noget. Så længe, du er glad, og du kan bidrage til fællesskabet.

Faiza taler om, hvordan hun gerne vil være som mor: ”Ja, være mor. Og være parat. Sådan at børnene føler sig parat til samfundet her i Danmark. Hvad der foregår. Hvad de andre venner laver, så de er velkomne. Lejrskole, på tur, arrangementer, fællesspisning. Jeg deltager altid.”

INTENSIVT FORÆLDRESKAB

- Går op i at være aktivt deltagende forældre - legeaftaler, forældrebestyrelser, lektielæsning, interesse for venner, snakke med lærere om trivsel, stimulere og overvåge børn (Gilliam forthcoming; Larsen 2013).
- Synes stærkt præget af samtidens forældreidealer omkring "intensive parenting" (Lee et al 2014, Faircloth 2014).
- Siden 1970erne, stigende "ansvarliggørelse" af forældre og krav om "deltagelse".
- I dag udbredt (middelklasse) norm om ansvarsfulde, deltagende, overvågende forældre, der engagerer sig intenst i børns skolegang, relationer og udvikling (Knudsen 2010; Akselvoll 2016; Dannesboe et al 2018).

-
- Kulturel integration? Har samfundet taget dem? Er de magtfuldt domineret af dansk pædagogik – den danske stat?
 - Del af samme social generation som majoritetsdanske forældre – men samtidig første generationsforældre er ikke engageret på samme måde (Bregnbæk et al 2017; Larsen 2018; Jørgensen 2019; Bendixsen og Danielsen 2020).
 - Pga. forældrenes opvækst og skolegang i Danmark – er på mere konsekvent vis end deres forældre spundet ind i de samfundsmæssige netværk af interafhængighed (Elias 1994) mellem dem selv, deres familier, skolen og staten.
 - Betyder at de - ligesom mange andre forældre - har internaliseret de forskellige sociale begrænsninger, normer og stigma, som disse interne afhængigheder skaber.

NÅR FORÆLDRENE SPILLER PÅ SAMME BOLDBANE

- Gør andengenerations minoritetsforældre anderledes – pga. egen opvækst og skolegang i Danmark, men også ‘double consciousness’ (du Bois/Fanon)
 - særlig bevidsthed omkring/opmærksomhed på deres børns oplevelser og deres egen rolle.
- Hjælper aktivt deres børn med at navigere i skolen og i fht. til majoriteten og andre minoriteter.
- Bruger forældrestrategier formet af deres specifikke position i det danske samfund.
 - Er aktivt årvågne i forhold til at undgå de mulige pitfalls og udfordringer, deres børn kan møde pga. deres minoritetsposition, på en måde deres forældre ikke var.
 - Praktiserer ‘intensivt forældreskab’ ligesom andre forældre, men ud fra særlig position og udfordringer.

BESKYTTELSE OG FORSVAR

- Årvågenhed overfor diskrimination. Nogle blander sig i deres børns konflikter i skolen, tager affære, hvis de mener lærere diskriminerer deres børn.

Jamila (31 år, somalisk baggrund) har opsøgt sin søns klasselærer, efter hendes søn har fortalt, at denne lærer hele tiden skælder ham ud:

”Det er jo ret vigtigt, at du opbygger en tryghedsramme for ham og tillid mellem jer, fordi du er jo mest i den klasse (den lærer han har mest), og hvis han ikke kan lide dine timer, fordi han ikke kan lide dig, så er det jo lidt svært for ham at være i timerne.”

Naima (40 år, pakistansk baggrund): Jeg gik hen og tog en samtale med læreren og undrede mig over, hvordan hun kunne finde på at skrive (i kontaktbog) til min dreng, som havde reageret én gang, (efter) han havde været udsat for mobning tre gange. ”Havde det noget at gøre med, at den anden dreng var hvid”? Det ville jeg gerne vide.

TO SKUFFER

L: Du fortalte at din datter (der nu går i 6. kl), hun ligesom havde to kommodeskuffer. Hvad var det det gik ud på?

Nur: Altså hun går med bukser og går med kortærmet og... Altså det... For hende er det sådan. Hun skal leve sit liv. (...) Nu har hun så smittet det af på lillesøster, så hun har også to skuffer. (...) Så der er noget, der hedder 'skoletøj', og (noget til) når man skal ned i... i Nørrebro (griner) Det kalder de, øh... hvad fanden var det der... 'det somaliske tøj' (...).

Nur: Når de skal til Nørrebro. Når de skal til familiearrangementer og når de skal et sted, hvor der er rigtig mange mennesker og hvor de tænker... Fordi de er blevet spurgt mange gange: Du skal tage noget langt på og altså her på vej i skole har vi også rigtig mange, der bor her i området, som er somaliere, og hvor de siger: Tag lige tøj... Du skal have lidt... Du er blevet sååå stor nu jo. Tag lidt ekstra... Lidt nederdel eller et eller andet på og... og hun er en sådan meget stille person. Så siger hun, mor må jeg ikke selv vælge mit tøj? Så siger jeg, men det må du. Du tager på, hvad du vil. Altså ha ha, der er ikke nogle, der siger du skal gå med langt. Hvis du selv vil, så du gør det. Så... du skal selv vælge. (...)

L: Ja. Hvad siger du så (når andre mødre siger det til hende)?

Nur: Der siger jeg: Ved du hvad, de bestemmer selv om de skal have det på eller ej.

HVAD HEDDER DIN VEN?

- Især forældre, der bor i udsatte boligområder og har sønner er ekstremt opmærksomme på at beskytte deres drenge fra "dårlig indflydelse" – præget af den generelle stigmatisering af minoritetsdrenge.
- Holder dem i kort snor, kører dem alle steder, ringer på mobilen, patruljerer venskaber især med minoritetsdrenge.

Naima: Min nummer to (søn på 12 år), han har så... Der er jeg netop bekymret for det der med, at vi bor her, hvor vi bor, og vi går i en skole, eller de går på en skole på Nørrebro, hvor der er mange etniske minoriteter, og han drages meget af den type. Ja.

L: Ja. Ja. Hvordan kan du mærke det?

Naima: Det kan jeg bare mærke i hans sprog, han har det der slang, og hans påklædning, og hans venner. (..) Og der er vi bare bekymrede på en helt anden måde. Så når han siger jeg skal ud med mine venner, så skal jeg først høre, hvad hedder din ven? Nå. Og hvis det er etniske navne, så får han bare per automatik nej. Så må han ikke. (...)

FYLDE DERES DAGE OP

- Flere forældre fortæller deres drenge om farer, fylder deres tid med aktiviteter for at undgå at de bliver lokket ind i noget kriminelt.

Naima: Jeg vil helst ikke have, du ender i sådan noget, ikke, og er der noget, så siger jeg: Prøv at se her, ikke, det kan der ske, når man går for meget med venner, ikke. Så kan man pludselig ... Han vil gerne gå i klubben der er hernede, og der har jeg sagt: Det får du simpelthen ikke lov til, fordi der ved jeg, at der er nogle der sælger, stoffer, ikke.

L: Mmm. Ja. Så han bliver hjemme?

Naima: Han bliver hjemme, men vi pacer ham rundt til sport (griner), så han ikke...

L: Ja (griner med) Fylder tiden med andre ting. Ja. Hvad går han til?

Naima: Jamen han går to gange om ugen til fodbold, og så har jeg meldt ham til svømning hver lørdag, og så gik de til violin hele sidste år (griner). Ja. Så virkelig fylde deres dage op med alt muligt, så de er så udkørt.

Nur: Og det er også derfor han går i skole i en idrætsskole, hvor han slet ikke kan få... Altså han orker jo slet ikke. Når han kommer hjem, så er han træt, når han har haft fire timers idræt i dag. Plus at han går til fodbold. Og så går han til fodbold et sted, hvor der ikke er mange fra ... Udlændinge, ha ha, kan jeg sige det...?

L: Har du valgt det med vilje eller hvad?

Nur: Ja det har jeg (..) Han har fem rigtig gode danske venner. Hvor vi forældre er meget knyttede til hinanden, og ved hvad vores drenge laver. Og det vigtigste er, at man finder nogle gode kammerater til ham, det er klart.

VÆLGE/SKIFTE SKOLE

- Lægger stort arbejde i at vælge skoler. Trækker på egne erfaringer fra skolegang. Flytter hurtigt skoler, når børnene bliver drillet, rager uklar med lærere, forkerte venner.
- Flere søger majoritetsdominerede folkeskoler for at undgå 'balladeskoler' og 'lavt fagligt niveau'. Men børnene skal samtidigt ikke være de eneste minoritetsbørn, så de ikke bliver diskriminerede.
- Andre nervøse for folkeskoler: Islamofobi, diskrimination. Alkohol/ungdomskultur, tidlige kærester ect.
- Men også nervøse for muslimske privatskoler: Hvis de er ledet af 'forstokkede' "første generation", der sidder fast i gammel kultur, pseudo-islam. Ikke har blik for børnene.
- Søger nye minoritetsprivat- og friskoler, der kobler hvad de opfatter som "danske værdier" ("børnesynet", "frihed", "åbenhed") og tyrkiske/marokkanske/muslimske værdier på en for dem passende måde.

NYE FRISKOLER SOM TRYGGE STEDER

Salim: Altså det er jo noget der ligesom har ligget og fyldt, når man skulle selv tage den beslutning, og så tror jeg bare, da vi så fandt noget, som vi netop følte faktisk var sådan, det var som om det var det bedste fra begge verdener. Fordi mange af de skoletilbud der har været, de har været meget som Amira siger, altså det er sådan meget måske mere... Altså det er mere den første generation.

L: Så det er det, der er anderledes ved den her skole?

Amira: Det er fordi det er startet op af nogle der er født og opvokset i Danmark, så det har en kæmpe betydning, at de er jo... de er jo danskere, i den forstand, at de er et produkt af det her samfund, og de vil ligesom skabe en skole, der tog højde for deres værdier, samtidigt med at de tog alt det gode fra det danske. Altså friskoleånden og alt det der, altså det er virkelig... Det er nogle smukke ting, som de har formået at lave sådan en meget særlig blanding af alle mulige ting, som bare er fedt for os, fordi vi kan ligesom spejle os i det, på den måde, ikke?

L: Jo. Hvad er det så I værdsætter, at de har taget med fra det danske?

Amira: Jamen jeg synes bare sådan noget som sang, altså. Vi... Der bliver sunget rigtig meget på skolen. Det synes jeg er så fedt, altså. Den hersens fokus på barnet, og altså sådan kommunikation med familierne, og sådan fællesskab. Det her med at lave en masse ting med familierne.

DE ETABLEREDE - KULTURFORMIDLERE

- Ofte tager forældrene en rolle som "kulturformidlere" i forhold til nye første generationsforældre.
- Føler sig som 'de etablerede' overfor 'outsiders' minoriteterne (Elias 1994), samtidig med at de føler sig ansvarlige for at lære dem, hvordan de skal gebærde sig.
- Samtidig distance/disidentifikation og fælles identitet, som gør at deres fejltrin smitter af på dem.
- Tendens til at de anvendes af velfærdsstaten til at integrere 'de nye'?
- Finder også en rolle/niche der. Kvinder i forældregruppen, mændene som 'rollemodeller', klubmedarbejdere, socialrådgivere, som har forbindelsen til familierne.

I DAG ER DER ARRANGEMENT. KOMMER I?

Faiza: Jeg har jo mange forældre i skolen, som også er lidt ældre, og ikke kan så meget dansk.

Laura: Altså børn i dine børns klasser, som har forældre, der også er fra Somalia?

Faiza: Ja, men som jeg fortæller: Det er godt, I kommer på forældremøde. Og det er godt, I skal deltage i jeres børns aktiviteter. Når det er, så ringer jeg til dem.

Laura: Kommer de så?

Faiza: Ja, altså nogle gange siger de: Nej, jeg skal på arbejde. Og nogle gange siger de, nej, jeg skal passe mine børn, jeg har ikke mulighed for at komme. Ja, der er altid en dårlig undskyldning. Men jeg er altid den person, der ringer og siger: I dag er der arrangement. Kommer I?

Laura: Føler du ansvar for det?

Faiza: Det synes jeg. I stedet for, at man bagtaler dem. For du ved godt, når man er forælder, og man ikke møder op i skolen. Og når kontaktførelse mødes, så bagtaler de. Det ved jeg godt, de bagtaler: Hende der, hun møder ikke op. Hun ved ikke noget om, hvad hendes barn laver.

Laura: I din børns skole?

(...) Laura: Men du siger, du vil ikke have, de bagtaler dig, men du har det også dårligt, hvis de bagtaler de andre?

Faiza: Ja, også de andre. Når de bagtaler, om de er somaliere eller arabere. Kender du det? Det er så noget, hvorfor kan de ikke bare lade være. Jeg føler mig lidt ansvar, kender du det?

Laura: Ringer du også til dem, som ikke har somalisk baggrund? Som også har arabisk baggrund?

Faiza: Ja, ja. Hvis vi er i samme klasse. Jeg siger, søster, kommer du ikke? (Faiza og Laura griner).

Laura: Men tror du, det gør en forskel, at du siger det?

Faiza: Det gør det. Måske er der nogle, der glemmer det. Nogle kan ikke tale dansk, måske har de ikke åbnet Forældreintra. Og måske er det godt, jeg siger: Ved du noget om i dag? Der er et arrangement. Kommer du i dag? Så måske hun vågner op. Forstår du? Det vil jeg rigtig gerne. (...)

Faiza: Ja, han synes ikke, det er vigtigt. Men måske moren synes, det er vigtigt. Det er sådan noget, jeg går op i at sige til dem: Kommer I i dag? Der er noget på skolen.

Laura: Er der andre ting, du gør for at forklare noget?

Faiza: Ja, ja. F.eks. når vi skal lave fællesspisning. Jeg forklarer, hvordan foregår det, når vi skal lave fællesspisning. De skal ikke tænke: Argh, man spiser bare maden sammen, og så bare farvel. Jeg forklarer dem, at klassekammeraterne leger, og søskende leger. Og forældrene snakker sammen og det er hyggeligt at drikke kaffe. Og snakke om, hvordan er det generelt gået og trivsel i klassen. Er det godt? Sådan nogle ting. Så synes moren måske, ej, det er en god ide, at man ikke bare sidder der og glør hinanden. Jeg siger: Nej, det er ikke det. Jeg siger, man spiser sammen og snakker sammen. Og hvis du ikke kan tale dansk, så er jeg der.

HVAD VISER FORÆLDRENE OS?

- At oplevelser med diskrimination, eksklusion fra den danske kategori, stigmatisering sætter sig i de opvoksende børn og præger deres forældreskab.
- Forældrene er ofte årvågne og aktive i forhold til at styrke og beskytte deres børn.
- Forældrenes kendskab til skolen og opmærksomhed giver deres - tredje generations - børn andre forudsætninger i skolen.

-
- Vigtigt at være bevidst om den nye sammensætning af børn i skolerne:
 - Samtidig første, anden og tredjegeration – med meget forskellige forudsætninger.
 - De nye generationer børn og forældre bør udfordre de automatiserede forståelser af disse børn og forældre og forståelser af danskhed,

AARHUS
UNIVERSITET